

**Протокол/споразум о међусекторској сарадњи у
процесу заштите деце од насиља,
злостављања и занемаривања
за град Пожаревац**

**Пожаревац
Јануар, 2018. година**

Увод

Насиље над децом представља општи проблем који се појављује у свим друштвима, државама и културама. Насиље над дететом представља грубо кршење права детета, изазива патњу, озбиљно угрожава развој, здравље и живот детета, остављајући далекосежне и тешке последице.

Право на заштиту детета од свих облика насиља представља основно право сваког детета утврђено Уставом Републике Србије, Конвенцијом о правима детета, актима Уједињених нација, Савета Европе и другим међународним актима. Ратификацијом Конвенције Република Србија се обавезала на предузимање мера за спречавање насиља над децом и обезбеђивање заштите деце од свих облика насиља у породици, институцијама и широј друштвеној средини.

Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања, усвојен 2005. године, предвиђа најширу могућу заштиту деце. Он пружа смернице свим пружаоцима услуга које се баве децом и породицом, како из јавног тако и из приватног сектор, а у циљу предузимања делотворних мера заштите деце од злостављања и занемаривања.

Основне смерница Општег протокола састоје се у следећем:

1. Подстицати склапања протокола на локалном нивоу, између установа и организација, чија је сарадња неопходна за ефикасно остваривање и спровођење заштите деце од злостављања и занемаривања.
2. Експлицитно дефинисати заштиту деце од насиља као посебан циљ у постојећим и новим локалним протоколима/споразумима, који се односе на заштиту од насиља.
3. Предвидети у протоколима за заштиту деце од насиља мере које се односе на превенцију и заштиту деце у различитим окружењима - породичном, школском, институцијама, у локалној заједници, дигиталном простору.
4. Посебну пажњу посветити превенцији и заштити од насиља деце из различитих група - деца са сметњама у развоју, деца на институционалном смештају, деца – жртвама сексуалне и радне експлоатације, родно заснованог насиља, деца која су припадници мањинских група, итд.
5. Локалне самоуправе, поред Центара за социјални рад, треба да имају водећу улогу у процесу израде и спровођења локалних међусекторских споразума, који се односе на превенцију и заштиту деце од насиља.
6. Укључити све релевантне представнике локалне заједнице (образовно-васпитне установе, удружења грађана, медије) у процес израде и спровођења протокола за међусекторску сарадњу на превенцији и заштити деце од насиља.
7. Јасно дефинисати функцију координатора за ефикасну примену протокола.
8. Одредити контакт особу и јасно дефинисати обавезе сваког потписника како би се обезбедила функционална сарадња и реализација протокола.
9. Прецизно дефинисати координацију рада у поступцима откривања и пријављивања сумњи на насиље.
10. Усагласити систем евидентирања насиља у оквиру различитих сектора на локалном

нивоу.

11. Редовно извештавати јавност о примени протокола.

12. Осигурати да сви релевантни актери буду упознати са протоколима који су на снази у одређеној локалној самоуправи.

Поред Општег протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања, у периоду од 2006. до 2009. године, усвојени су и посебни протоколи којима су дефинисане специфичне улоге и поступци у процесу заштите деце од злостављања и занемаривања у оквиру сваког релевантног сектора у систему заштите – у оквиру система социјалне заштите, образовно васпитних установа, полиције, установа здравствене заштите, као и у оквиру система правосуђа.

С обзиром на то да је спречавање насиља, злостављања и занемаривања и заштита деце сложен процес, нужно је успоставити добру сарадњу између стручњака из свих области који раде са децом (здравство, образовање, социјална заштита, полиција, правосуђе, невладин сектор, средства јавног информисања и др). За квалитетно функционисање међусекторског приступа заштити деце, неопходно је да сви учесници:

- имају јасну представу о заједничком циљу у процесу заштите детета,
- добро познају улоге свог и основне улоге других сектора, као и своје професионалне обавезе у односу на те улоге – правила, ограничења, начине деловања,
- добро познају начине размене информација и консултација унутар и између сектора, праћене одговарајућим писаним документима и повратним информацијама.

Споразум се односи на заштиту деце у свим срединама: у породици (биолошкој, хранитељској, усвојитељској), у установама где деца бораве у краћем или дужем периоду (школе, предшколске установе, дневни боравци, дом за децу без родитељског старања и друге установе), на улици, спортским, забавним и другим приредбама и другим местима где се деца налазе, у дигиталном простору.

1. Сарадници на реализацији Протокола о међусекторској сарадњи

У складу са стратешким циљем Републике Србије, дефинисаним Националним планом акције за децу и Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања, тј. за успостављање ефикасне, оперативне, мултисекторске мреже за заштиту деце од злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља, а у циљу његовог остваривања путем овог документа,

- Град Пожаревац
- Центар за социјални рад
- Дом здравља Пожаревац
- Полицијска Управа у Пожаревцу
- Основни суд у Пожаревцу
- Основно јавно тужилаштво

- Више јавно тужилаштво
- Школска управа Министарства просвете, науке и технолошког развоја у Пожаревцу
- Предшколска установа „Љубица Вребалов“, Пожаревац
- Основне школе Града Пожаревца
- Средње школе Града Пожаревца
- Црвени крст
- Удружења: „Пријатељи деце општине Пожаревац“, “Друштво учитеља општине Пожаревац”, удружење грађана Шанса, удружење за младе Urban Stream
- Медији: Реч народа, Радио Боом 93,

(у даљем тексту Потписници), закључују Протокол о међусекторској сарадњи у процесу заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања за територију Града Пожаревца (у даљем тексту Протокол).

Учесници овог Протокола су и све установе чији је оснивач Град Пожаревац, а које имају обавезе, надлежности у области заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања.

Потписници су у обавези да упознају запослене у свим организационим целинама и установама о обавезама у међусекторској сарадњи као и процедури превенције и заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања.

2. Законски основ потписивања Протокола

Правни основ обавеза, права и дужности утврђених овим Протоколом налази се у следећим прописима:

- Устав Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр.98/2006);
- Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета („Службени лист СРЈ Међународни уговори“ бр. 4/96 и 2/97);
- Породични закон („Сл. гласник РС“ бр. 18/2005);
- Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља („Сл. гласник РС“, бр.122/2008);
- Закон о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр 72/2011, 49/2013 одлука УС и 74/2013 – одлука УС);
- закон о спречавању насиља у породици („Сл. гласник РС бр. 94/2016“);
- Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима (тзв. Маријин закон);
- Закон о спорту („Сл.гласник РС“ бр. 10/2016);
- Кривични законик („Сл. гласник РС“бр. 85/2005, 88/2005, - испр, 107/2005 - испр, 111/2009 и 121/2012);
- Закон о кривичном поступку („Сл. гласник РС“бр. 72/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013);
- Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“ бр. 85/2005);

- Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС“ бр. 107/2005, 72/2009 – 88/2010, 57/2011, 119/2012, 45/2013);
- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/ 2017);
- Закон о социјалној заштити („Сл. гласник РС“ бр. 24/2011);
- Закон о полицији („Сл. гласник РС“ бр. 51/2005);
- Закон о јавном реду и миру („Службени гласник РС“ бр. 51/92, 53/93, 48/94, 101/2005 и 85/2005 и др. закон);
- Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС“, бр. 97/08 , 104/09 - др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12);
- Закон о раду („Сл. гласник РС“, бр.24/2005, 61/2005 и 54/2009);
- Упутство о поступања полицијских службеника према малолетним и млађим пунолетним лицима- 01/05/2006;
- Правилник о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад (Сл. гласник РС бр.59, јун 2008., бр.37/2010, 39/2011);
- Закон о спречавању насиља у породици (Сл.гл.РС бр.94/2016)
- Конвенција о правима детета Уједињених нација (1989);
- Конвенција о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања (“Ланзарот конвенција”) Савета Европе (2007/2010);
- Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција).

Протокол се базира и на основама сарадње дефинисаним следећим протоколима:

- Општи протокол о заштити деце од злостављања и занемаривања - 16/01/2009;
- Посебни протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања - 11.10.2006;
- Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама - 4.10.2007;
- Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, „Сл.гласник РС“ - бр.30/2010;
- Посебни протокол система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања - 03.04.2009;
- Посебни протокол о поступању правосудних органа у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања - 17.06.2009;
- Посебни протокол за заштиту деце од злостављања у установама социјалне заштите - 17.02.2006;
- Посебни протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама и децом у породици и у партнерским односима - 11.07.2013.

Србија је у јулу 2016. године отворила поглавље 23 у процесу евро-интеграција, и у саставу обавеза у овој области очекује се да ће примена Акционог плана за Поглавље 231

---

¹ Доступно на: <http://www.mpravde.gov.rs/tekst/9849/finalna-verzija-akcionog-plana-za-pregovaranje-poglavlja-23-koja-jeusaglasena->

бити један од приоритета Владе. Овај план предвиђа израду новог „Вишегодишњег стратешког оквира за превенцију и заштиту деце од насиља” у 2017. години и ревизију „меких” законских прописа (Општег и посебних протокола).

3. Основни циљеви, принципи и начела Протокола

Циљ закључења Протокола о међусекторској сарадњи је да осигура услове за делотворан и целовит рад свих актера који раде на унапређењу превенције и заштите деце од насиља, као и стварање система заштите деце која су претрпела или трпе насиље, злостављање и занемаривање, утврђивање нужне и неопходне сарадње потписника Протокола у циљу пружања адекватне социјалне, образовно-васпитне, здравствене заштите, заштите од стране полиције, правосуђа, као и јавности.

Локални међусекторски протокол треба да допринесе:

- Унапређењу превенције и остваривање права детета у процесу заштити деце од насиља развојем програма и активности на подизању нивоа свести грађана, а посебно деце, уз њихово активно учешће, о проблему насиља и формирање ставова о неприхватљивости свих видова насиља и у свим окружењима;
- Унапређењу делотворности и брзине поступања у ситуацијама заштите деце од насиља кроз осигуравање координисаног и усаглашеног поступања свих субјеката који учествују у заштити детета (потписника Протокола);
- Унапређењу међусекторске сарадње на заштити деце од насиља успостављањем ефикасних и јединствених процедура, међусобним обавештењем, разменом података о случајевима насиља која ће осигурати брзо и координисано поступање у ситуацијама заштите деце од насиља;
- Повећање броја откривених случајева насиља према деци.

Циљ пуне примене овог Протокола је да сва деца на територији Града Пожаревца, без дискриминације, односно, без обзира на узраст, пол, национално или етничко порекло, породични статус или било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике детета (генетске особености, здравствено стање, инвалидитет) и његове породице, одрастају у окружењу безбедном од сваке врсте насиља, у коме се поштују личност и достојанство детета, уважавају потребе и развојне могућности детета, и омогућавају детету да развија толеранцију и користи ненасилне видове комуникације.

Превенција и заштита деце од насиља је јединствен процес, иако у њему учествују различити системи, од којих сваки има своје специфичности, које треба познавати и поштовати.

Потписници Протокола ће сарадњу у циљу заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања, базирати на основним принципима Конвенције о правима детета као и Устава Републике:

1. Право детета на живот, опстанак и развој;
2. Право на недискриминацију;

3. Право на најбољи интерес детета;
4. Право детета на партиципацију.

У циљу примене наведених принципа потписници Протокола се обавезују на :

- **међусобно једнако уважавање стручних и овлашћених лица** који учествују у заштити деце;
- **хитно поступање** у складу са проценом угрожености детета;
- **поштовање достојанства детета**- жртве насиља;
- **поштовање и обезбеђење приватности детета, потреба и ставова;**
- **тајност и поверљивост података поступка заштите;**

Заштита живота, опстанка, развоја и достојанства, безбедности и сигурности детета је основни принцип поступања.

Споразум треба да заштити сву децу, без дискриминације, односно, без обзира на лична својства: раса, боја коже, преци, држављанство, национална припадност или етничко порекло, језик, верско убеђење, пол, родни идентитет, сексуална оријентација, имовно стање, рођење, генетске особености, здравствено стање, инвалидитет, породични статус, осуђиваности, старосно доба, изглед, статус родитеља или законских старатеља (чланство у политичким, синдикалним и другим организацијама, политичка убеђења).

Најбољи интерес детета подразумева да интерес детета има предност над интересом родитеља, односно старатеља, установе или заједнице, у ситуацијама када се ови интереси разликују од интереса детета.

Право детета на партиципацију обезбеђује се тако што деца треба да буду информисана, да добију примерене информације, консултована и да им је омогућено да слободно изразе своје жеље, ставове и мишљење о свим питањима која их се тичу и у свим фазама процеса превенције и заштите, и то на начин који одговара њиховом узрасту и развојним могућностима. Дете има право на слободно изражавање свога мишљења и право да се његово мишљење узме у обзир у свим стварима и поступцима који га се непосредно тичу у зависности од узраста, когнитивних, емоционалних, социјалних способности.

4. Дефинисање појмова у Протоколу

Дефиниција детета

Конвенцијом о правима детета, дефиниција детета гласи: дете је људско биће које није навршило осамнаест година живота, ако се, на основу закона који се односи на дете, пунолетство не стиче раније. Уставом Републике Србије не дефинише се експлицитно појам детета, већ је прописано да је 18. година живота старосна граница која одређује разлику између малолетног и пунолетног лица.

Породичним законом прописано је да се пунолетство стиче са навршеном 18. годином живота; да се потпуна пословна способност стиче пунолетством и склапањем брака пре пунолетства уз дозволу суда; те да суд може дозволити стицање потпуне пословне способности малолетном лицу које је навршило 16. годину живота, а постало је родитељ и достигло је телесну и душевну зрелост потребну за самостално старање о сопственој личности, правима и интересима. Суштински, Породични закон, у складу са Уставом и Конвенцијом о правима детета, говори о детету као лицу које није навршило 18 година живота, односно није стекло потпуну пословну способност пре тог узраста.

Према кривичном и прекршајном законодавству, малолетним лицем сматра се лице које није навршило 18 година живота. Дете је лице које у време извршења кривичног дела или прекршаја није навршило 14 година живота, према коме се не могу изрицати кривичне санкције, већ се могу примењивати искључиво мере социјалне и породично правне заштите. Малолетник је лице које је у време извршења кривичног дела или прекршаја навршило 14, а није навршило 18 година живота, млађи малолетник је лице које је у време извршења кривичног дела или прекршаја навршило 14, а није навршило 16 година живота, а старији малолетник је лице које је у време извршења кривичног дела или прекршаја навршило 16, а није навршило 18 година живота.

Дефиниција насиља према детету

„Насиље“ означава „сваки облик физичког или менталног насиља, повређивања или злостављања, запостављања или немарног поступања, малтретирања или експлоатације, укључујући сексуално злостављање“ (Конвенција о правима детета).

„Злоупотреба или злостављање детета обухвата све облике физичког и/или емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање или немаран поступак, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што доводи до стварног или потенцијалног нарушавања здравља детета, његовог преживљавања, развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ“ (Светска здравствена организација; Стратегији за превенцију и заштиту деце од насиља 2009-2015).

Из дефиниције насиља, закључује се да постоје различити облици насиља, препознати и нормирани релевантним међународним документима, и то:

Физичко насиље над дететом је оно које доводи до стварног или потенцијалног физичког повређивања услед неке интеракције или одсуства интеракције, које потпада под разуман оквир надзора родитеља, или особе која је на положају на којем има одговорност, моћ над дететом или његово поверење. Обухвата широк дијапазон радњи, као што су: ударање, пребијање, шутирање, чупање косе, грижење, гушење, шурење, наносење опекотина, тровање, дављење, везивање коришћењем канапа или ланца, присиљавање детета да за казну остане у положају који узрокује бол или је понижавајући, претња ножем или пиштољем и друго. Може се испољити као изоловани инцидент или понављана активност хроничног карактера (СЗО, 1999).

Телесно кажњавање детета у циљу исправљања или контроле понашања представља злостављање детета, које се испољава као „телесна“ или „физичка“ казна, представља свако кажњавање у којем се користи физичка сила са намером да се нанесе одређени, па макар и најмањи степен бола или нелагоде.

То се у највећем броју случајева односи на ударање деце („лупање“, „шамарање“,

„батинање по задњици“), шаком или неким предметом – шиба, прут, каиш, ципела, варјача.

Емоционално насиље, које се наводи у Конвенцији о правима детета као "ментално насиље", често се описује као психолошко малтретирање, ментално злостављање, вербално злостављање и емотивно злостављање или запостављање и оно може обухватати поступке којима се врши омаловажавање, оцрњивање, окривљавање без разлога, којима се прети, застрашује, ограничава кретање детета, врши дискриминација, исмева или упражњавају други облици нефизичког, непријатељског или одбацујућег поступања са дететом.

Злостављање путем информационих и комуникационих технологија - „сајбер злостављање“ као што су мобилни телефони и интернет мрежа представља ментално насиље.

Сведочење о насиљу у породици је специфичан вид менталног насиља, било да деца директно посматрају физичко, сексуално или психичко злостављање члана породице, или чују звуке, ударце, крике из непосредне близине, или знају да се насиље дешава или се може десити, односно када накнадно виде последице насиља према члану породице.

Емоционална злоупотреба обухвата и пропуст да се обезбеди развојно прикладна, подржавајућа средина, укључујући и доступност примарне фигуре привржености, тако да би дете могло развити стабилан и пун опсег емоционалних и социјалних способности које одговарају његовом личном потенцијалу, а у складу са контекстом друштва у којем дете живи.

Сексуално насиље је укључивање детета у сексуалну активност коју оно не схвата у потпуности, са којом није сагласно или за коју није развојно дорасло и није у стању да се са њом сагласи, или ону којом се крше закони или социјални табуи друштва (СЗО, 1999). У Конвенцији Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања изричито се наводи да сексуално злостављање детета укључује и следеће видове намерног понашања, који треба да су криминализовани: а) бављење сексуалним активностима са дететом које није навршило правни узраст у којем су сексуалне активности допуштене; б) ступање у сексуалне активности са дететом када је притом примењена принуда, сила или претња; или злоупотребљен признати положај поверења, ауторитета или утицаја над дететом, укључујући ту и положај у породици; или, злоупотребљена посебно осетљива ситуација у којој се дете налази, његов рањиви положај, првенствено због менталног или физичког хендикепа или зависности. У сексуално насиље спада и искоришћавање детета у проституцији и порнографији које се описује код експлоатације детета.

Занемаривање и немарно поступање представља немар или пропуст родитеља, старатеља или другог пружаоца неге да обезбеди развој детета у било којој или свим областима: здравља, васпитања и образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних животних услова, а у оквиру разумно расположивих средстава породице или пружаоца неге, што нарушава или може са великом вероватноћом нарушити здравље детета или његов физички, ментални, духовни, морални или друштвени развој. Оно обухвата и пропуст у обављању правилног надзора и заштите детета од повређивања у мери у којој је то изводљиво (СЗО, 1999).

Занемаривање може бити физичко, емоционално, медицинско и едукативно занемаривање или комбинација ових облика.

Експлоатација детета односи се на коришћење детета за рад или за друге

активности, а у корист других особа. Ове активности нарушавају физичко или ментално здравље, образовање детета, његов морални, или социјални и емоционални развој (СЗО,1999).

Експлоатација детета подразумева:

- **Злоупотреба детета у трговини децом, проституцији и порнографији; Трговина децом** укључује намамљивање, превоз, пребацивање, скривање или прихват лица млађег од 18 година уз претњу или употребу силе или других облика принуде, отмице односно обмане, преваре, злоупотребе власти или стања угрожености, давање или примање новца или повластица за добијање пристанка лица које има контролу над дететом, са циљем његове експлоатације. Намамљивање, превоз, пребацивање, скривање или прихват детета ради искоришћавања сматра се „трговином људима“ чак иако не укључује наведена средства.
- **Искоришћавање детета за проституцију** представља ангажовање детета за бављење проституцијом или навођење детета да учествује у проституцији, приморавање детета на проституцију или остваривање зараде од неког другог вида искоришћавања детета у такве сврхе.
- **Искоришћавање детета за порнографију** обухвата производњу, нуђење или стављање на располагање, дистрибуирање или пренос, прибављање, посредовање дечје порнографије или свесно прибављање могућности приступа помоћу информационе или комуникационе технологије дечјој порнографији. Ангажовање детета за учешће, навођење или приморавање детета да учествује у порнографским представама, или остваривање зараде или неки други вид искоришћавања детета у такве сврхе, као и свесно присуствовање порнографским представама у којима учествују деца, представља сексуално насиље према детету.
- **Злоупотреба дечјег рада** Злоупотребом дечјег рада сматра се онај рад детета који је ментално, психички, социјално и морално опасан и штетан за дете и који утиче на образовање детета тако што онемогућава дете да похађа школу, обавезује дете да напусти образовање пре времена, или принуђава дете да похађа школу под изузетно тешким условима, укључујући и најгоре облике дечјег рада.
- **Трговина дететом ради усвојења** препозната је као одузимање лица које није навршило шеснаест година ради његовог усвојења противно важећим прописима, усвојење таквог лица или посредовање у таквом усвојењу, као и куповина, продаја, предаја, превоз, обезбеђење смештаја или прикривање.
- **Злоупотреба детета у медицинске или научне сврхе**, кроз укључивање детета у експерименте који могу бити штетни за дететов развој, и злоупотребу у трговини органима;
- **Социјална експлоатацију детета**, која обухвата све форме злоупотребе детета у медијима, у рекламне сврхе, у кампањама политичких партија и сл.
- **Насиље међу децом**, односно, **вршњачко насиље**, јесте намерна, свесна жеља да се узнемири/малтретира, застраши, нанесе повреда другој особи - вршњаку. Најчешћи облици вршњачког насиља су: вербално злостављање, отимање и уништавање ствари, присиљавање и уцењивање других да раде оно што им је наређено, батине и физичко повређивање, новчано уцењивање, претње оружјем и сексуално насиље, социјална изолација детета, исмевање, вређање.
- **Родно засновано насиље међу децом** је сваки чин насиља над особом због рода, пола или сексуалне оријентације, а може да укључи родне предрасуде и дискриминацију

(сексизам), родно укалупљивање и сексуалну објектификацију, сексуално узнемиравање, насиље у (раним) партнерским везама, насиље због сексуалне оријентације и друге форме физичког, сексуалног и психичког насиља заснованог на роду.

- **Принудни** или дечји брак представља присиљавање детета да ступи у брак или одвођење у другу земљу са циљем принуде детета да ступи у брак. Култура, обичаји, религија, традиција, односно такозвана „част“, не могу се сматрати оправдањем за принуду на брак или било које дело насиља према детету.
- **Структурно насиље** обухвата насиље које је укорењено у социјалним структурама које одликују неједнакости. Овај облик насиља полази од неједнаких шанси за васпитање и образовање, право на здравствену заштиту, запослење, до расних неједнакости, глади и сиромаштва, као последица економског насиља, родне неравноправности, неодговарајућих законских решења и сл. Ови облици неправди су институционализовани и обухватају шире социјалне односе, као што су класни (експлоатација), родни (сексизам), међуетнички (национализам, етноцентризам) и слично.
- **Институционално насиље** представља насиље учињено од стране професионалаца у институцијама, а може да обухвати директно насиље према корисницима услуга, као и ставове и понашања која воде неосетљивом опхођењу, занемаривању потреба и ускраћивању помоћи, умањивању учињеног насиља или последица, окривљавању жртве, неделотворном, неефикасном и неповезаном поступању, која доприносе поновној виктимизацији корисника услуге, односно жртве насиља.
- **Дигитално насиље** је коришћење дигиталне технологије с циљем да се друга особа узнемири, повреди, понизи и да јој се нанесе штета. Спроводи се у виду: порука послатих електронском поштом, текстуалних и видео позива, путем друштвених мрежа. У литератури се срећу и други термини за ову врсту насиља, као што су: малтретирање у дигиталном свету, електронско насиље, насиље на интернету, онлајн насиље, сајбер булинг и др.

5. Надлежности потписника Протокола у систему превенције и заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања

Сваки сектор, потписник Протокола и учесник у спречавању насиља, злостављања и занемаривања деце има своју улогу, обавезе, надлежности и активности које предузима.

Центар за социјални рад као орган старатељства и основна служба социјалне заштите у Граду Пожаревцу је овлашћен да обезбеди помоћ и подршку свој деци којој су услед злостављања, занемаривања или насиља угрожени живот, здравље и развој.

ЦСР има улогу координатора у раду интерсекторског-градског тима у превенцији, организовању мреже за откривање и прикупљање података о злостављаној и занемареној деци. ЦСР спроводи поступке процене – пријемне, почетне, усмерене и др., планира и покреће заштитни процес и третман, мере социјалне и правне заштите из надлежности органа старатељства, као и судске поступке у складу са законом.

Свако ко посумња да је дете угрожено, независно од тога да ли су повреде или оштећења непосредно присутни, или је дете под ризиком од могућег оштећења здравља и развоја, има право и обавезу да поднесе пријаву.

Поред ЦСР, полиција има овлашћење да реагује у овим ситуацијама, па је пријаву могуће упутити и полицији, која ће даље са ЦСР размотрити кораке које треба предузети. Здравствене, социјалне, васпитне, образовне и друге установе, организације и грађани, такође имају право и обавезе да упуте пријаву. У одређеним случајевима полиција, тужилаштво или суд обавештава ЦСР о својим сазнањима да дете има потребу за заштитом. Када стручњак неке од наведених служби пријављује случај Центру, пожељно је да пре подношења пријаве поразговара са породицом детета и изрази своју забринутост за дете, да затражи потребне информације од родитеља и да их обавести да ће случај пријавити ЦСР.

Овакав поступак се спроводи само у случајевима када такав разговор неће повећати ризик од повреда код детета.

Даље поступање ЦСР обухвата следеће стручне поступке:

- Пријем и отварање случаја у ЦСР – овај поступак подразумева: пријем пријаве; разматрање прихватљивости пријаве; проверу да ли је случај раније био на евиденцији ЦСР; отварање случаја и задуживање водитеља случаја.
- Почетна процена обухвата: успостављање контаката са дететом и породицом, процену ризика у којем се дете налази, процену повреда нанетих детету/деци, обезбеђивање хитних услуга и мере заштите детета.
- Предузимање мера за заштиту детета – основне мере које спроводи ЦСР су:

мере усмерене на јачање позитивних породичних снага: упозорење родитеља на недостатке у вршењу родитељског права; пружање материјалне, правне или стручно-саветодавне подршке и помоћи детету и родитељима; упућивање на услуге других одговарајућих установа.

збрињавање детета ван породице – одлука се доноси ако се, након процене или праћења ефеката изречене мере корективног надзора, констатује да су живот и здравље детета озбиљно угрожени приликама у породици и да је у најбољем интересу детета да буде издвојено из угрожавајуће средине. Одлуку о збрињавању детета ван породице могу донети Орган старатељства и Суд.

Неодложна интервенција – њен циљ је осигурање безбедности детета и предузима се ако су живот и здравље детета непосредно угрожени или постоји разуман повод да се верује да ће непредузимањем хитних мера заштите живот или здравље детета бити непосредно или озбиљно угрожени. Неодложна интервенција може бити неопходна после прве пријаве злостављања или занемаривања или у било којој фази процеса заштите, односно рада са дететом и породицом.

Праћење и евалуација детета и породице – план заштите детета од злостављања и занемаривања садржи и план праћења и процене планираних, односно предузетих мера, укључујући и рокове поновне процене. Евалуација се спроводи у договореним роковима и на дефинисан начин. Уколико околности налажу, може се и пре договореног рока заказати и одржати конференција на којој ће се (ванредно) процењивати резултати предузетих активности и донети одговарајуће одлуке.

Суд - заштита деце од насиља се спроводи у кривичном и парничном поступку, али и у поступку хитних мера, а све у складу са Уставом, законским, подзаконским актима и међународним уговорима који су ратификовани од стране Републике Србије.

Суду се достављају сви докази који су прикупљени у предистражном и истражном поступку од стране полиције и тужилаштва, а који су неопходни за спровођење поступака заштите деце од насиља.

Суд може, по службеној дужности, да прикупи податке о насиљу у породици, да тражи информације о свим актерима случаја породичног насиља од свих релевантних служби у заједници (полиција, тужилаштво, центар за социјални рад, здравствене и образовне установе, невладине организације).

Током вођења поступка странка - жртва насиља се од стране суда информише о својим правима, а извршилац насиља о могућој законској одговорности. На основу процене опасности/угрожености жртве од изложености насиљу при доласку у суд и унутар суда, истој се омогућава давање исказа одвојено од учиниоца насиља, односно жртва ће добити физичку заштиту од стране судског обезбеђења и/или полиције. На основу података о процени опасности/угрожености жртве од поновљеног насиља при покретању и у току вођења поступка, разматра се целисходност задржавања или одређивања притвора за учиниоца насиља. У поступку заштите од насиља у породици, учиниоцу насиља се одређују мере сходно Породичном закону РС, а у поступку хитних мера по Закону о спречавању насиља у породици, могућем учиниоцу се одређују две врсте мера: кумулативна или алтернативна, након процене ризика од насиља коју врше полиција и тужилаштво. Суд доставља обавештења о покретању поступка и пресудама свим релевантним службама (посебно Полицији и Центру за социјални рад), затим достављају се пресуде у вези са мерама заштите од насиља у породици према Породичном закону РС надлежном Центру за социјални рад, који води прописану евиденцију.

У поступку хитних мера по новом Закону о спречавању насиља у породици, Суд одлуке доставља Центру за социјални рад и надлежном полицијском службенику ПУ.

Полицијска управа - Послове заштите деце од свих облика насиља обављају полицијски службеници који су стекли посебна знања из области права детета и кривично-правне заштите малолетних лица, односно они који поседују посебне сертификате за рад са малолетним лицима.

Полиција је у случајевима заштите деце дужна да предузме потребне мере да пронађе учиниоце кривичног дела, да се открију и обезбеде трагови кривичног дела и предмети који могу послужити као доказ, као и да се прикупе сва обавештења која могу бити од користи за успешно вођење кривичног поступка.

У случајевима када је живот детета угрожен или му прети непосредна опасност било које врсте, полицијски службеници спроводе неодложну интервенцију у циљу обезбеђења заштите физичког и психичког интегритета детета. Такође, неопходно је раздвојити надлежности полиције и правосуђа, јер су у питању повезани, али ипак одвојени системи. У циљу подизања нивоа свести о проблему насиља, ризицима и претњама са којима се деца и млади суочавају, као и промене ставова и развијања нулте толеранције на насиље, полицијски службеници предузимају превентивне акције и програме намењене унапређењу безбедносне културе и заштити деце и ученика од насиља. Од значајнијих превентивних програма и акција издвајају се „Основи безбедности деце“ и „Школа без насиља-ка сигурном и подстицајном окружењу за децу“.

Ради информисања деце и младих о својим правима и безбедносној заштити, на веб сајту МУП-а су успостављени линкови „Деца и полиција“ и „Заштитимо децу од педофилије на интернету“.

Здравствени систем има значајну улогу у превенцији и раном откривању злостављања и занемаривања деце и документовању насиља, злостављања и занемаривања, вршењу судско - медицинске експертизе у специјализованом третману детета и породице и у праћењу развоја детета.

Превентивне активности у Дому здравља спроводе изабрани лекари (педијатри) у својим ординацијама приликом систематских и редовних прегледа, као и учешћем у раду Саветовалишта за младе. Превенцијом се баве и психолог и педагог установе кроз активности у саветовалишту и у школама. Значајну улогу у спровођењу превенције имају и патронажне сестре својим радом у школама и у породицама. Социјални радник Дома здравља ради социо терапију са децом жртвама злостављања и занемаривања, жртвама вршњачког насиља, са родитељима деце која су жртве насиља, као и са децом насилницима. Тим саветовалишта за младе присуствује конференцији случаја по позиву установе или школе где се иста одржава. Дом здравља има сајт саветовалишта за младе, где се издвајају програми превенције вршњачког насиља, као и информисање о правима деце од заштите од злостављања и занемаривања. Дом здравља има тим за заштиту од злостављања и занемаривања који ради по алгоритму поступања а председник тима је социјални радник саветовалишта за младе и развојног саветовалишта Дома здравља Пожаревац.

Образовно–васпитне установе имају улогу у превенцији и интервенцији. Задатак им је да информишу и образују децу, родитеље/старатеље, предузимају мере превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика и мера интервенције у ситуацијама када се јављају насиље, злостављање и занемаривање.

Оне учествују у планирању заштитних мера и реализују заштитне активности у оквиру образовно-васпитног система. Образовно-васпитни систем своју улогу остварује сам или заједно са осталим потписницама Протокола, користећи законом прописане механизме реаговања. Када је реч о насиљу на 1. и 2. нивоу, реагује се на нивоу установе-школе (Тим за превенцију и заштиту деце од насиља). На насиље на 1. нивоу реагује одељењски старешина и одељењска заједница, на 2. нивоу реагују остали релевантни и стручни капацитети установе, док код насиља на 3. нивоу установка укључује спољну заштитну мрежу и обавештава/укључује друге системе: полицију, здравствени систем, систем социјалне заштите. Када се утврди 3. ниво и пошаље пријава Центру за социјални рад, неопходно је да она садржи комплетне податке о детету и породици, као и мере које је школа предузела.

Школска управа Пожаревац евидентира пријављене случаје насиља. Координатор за заштиту деце/ученика од насиља, у оквиру међусекторске сарадње са институцијама на локалном нивоу, организује конференције случаја, прати даље активности школе по том питању и извештава Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Уколико је случај насиља у вези са дететом/учеником са сметњама у развоју, у интервенцију се укључује и координатор за инклузивно образовање.

Школска управа организује састанке са директорима образовно-васпитних установа са циљем упознавања са законским и подзаконским актима, као и Протоколом о заштити деце/ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

Кроз стручно-педагошки надзор, саветодавним радом, пружају подршку установама о значају препознавања и реаговања у случајевима насиља.

Удружења грађана учествују у иницирању и покретању тема у јавности везаним за насиље, злостављање и занемаривање деце, промовисању права детета на заштиту, информисању деце о правима и поступцима заштите, превенцији насиља, злостављања и занемаривања детета, као и у препознавању и пријављивању случајева злостављања и занемаривања детета, у прикупљању и размени података, у планирању и обезбеђивању услуга из своје делатности за дете и/или за одрасле који су повезани са дететом, у праћењу и процени ефеката спроведених услуга и размени информација са учесницима из других система.

Медији су важни актери у промовисању ненасиља, ненасилних примера и модела. Они професионално информишу и извештавају јавност о насиљу над децом, поштујући најбољи интерес детета: право на приватност, заштиту података о личности детета, заштиту напада на породицу, дом, преписку, част и углед детета. Поштоваће право на информацију, уз истицање значаја медија за ширење информација од друштвеног и културног значаја за дете. Улога медија је праћење и информисање јавности о остваривању овог Протокола.

Локална самоуправа на основу информација и смерница интерсекторског- градског тима креира политику усмерену на превенцију и заштиту деце од насиља; обезбеђује и јача финансирање за систем превенције и заштите од насиља према деци и с њим повезаних програма; обезбеђује одрживост програма мера и услуга усмерених на заштиту деце од насиља; обезбеђује процес израде и усвајања локалних акционих планова и обезбеђује средства за њихову реализацију.

6. Превенција у заштити деце од насиља и сарадња учесника Протокола у превентивним активностима

Сви потписници Протокола изражавају спремност на ангажовање у свим превентивним активностима, усклађивању превентивних активности и координацији истих са осталим потписницима Протокола, обавезују се да редовно размењују информације о планираним и реализованим активностима, припремљеним информативно-едукативним материјалима и саме материјале и изражавају спремност да на позив других потписника пруже подршку у раду.

Уважавајући детерминанте насиља, специфичности и различитости група деце, потписници Протокола - првенствено васпитно-образовне институције, полиција, здравство и невладине организације, ће учинити посебан план превентивних активности за децу из ризичних група.

7. Надлежност потписника Протокола у откривању и пријављивању

сумњи на занемаривање и злостављање деце

Свако ко има сазнање или сумњу о насиљу над дететом дужан је да исто пријави, по правилу, у писаној форми. У случају хитности, могуће је и усменим путем, након чега следи писана пријава.

Пријаве/обавештења, сумње/сазнања на постојање насиља над децом и међу децом, занемаривања и злостављања деце, насиље над децом у породици - подносе се Центру за социјални рад на адресу ул. Моше Пијаде бр. 27 и телефоне: 012/223-681, 012/531-601 и 012/531-602 и Полицијској управи на адресу Дринска бр. 2, телефон 012/222-199, мејл: portparolpupo@mup.gov.rs.

У складу са законом и методологијом рада, Центар за социјални рад ће комуницирати са подносиоцима пријава.

Пријаве Центру за социјални рад подносе се радним даном - од понедељка до петка, у радно време Центра и то писаним поднеском, усмено или телефоном о чему се сачињава службена белешка. Након истека радног времена, преко викенда и празника, пријаве се подносе Полицијској управи (ПУ) која обавештава дежурног радника Центра за социјални рад за спровођење мера из своје надлежности по утврђеном месечном дежурству који поседује ПУ.

Центар за социјални рад на почетку сваког месеца израђује списак дежурних радника Центра за спровођење мера хитне интервенције и он се доставља ПУ.

Дежурни радник Центра за социјални рад спроводи мере хитне интервенције заједно са представницима других установа и институција, посебно полиције, здравства и социјалне заштите.

Када пријемни радник Центра на било који начин добије информације о постојању насиља над дететом (писаним путем, телефоном, анонимном пријавом, током поступка који се води у Центру, путем медија...) дужан је да све пријаве или захтеве документује у Пријемном листу. Постоји могућност да подносилац пријаве, уколико то захтева, остане анониман, ако је у својству грађанина.

Пријаве случаја злостављања и занемаривања малолетних лица Полицијској управи могу се поднети: непосредно личним доласком у полицијску станицу, непосредно позивом на број 192, достављањем поднеска поштом или лично.

Задатак полиције у процесу заштите малолетних лица од злостављања и занемаривања је да пружи безбедносну заштиту живота и телесног интегритета малолетном лицу које може бити стварна или потенцијална жртва (било ког вида насиља), као и да се у сваком појединачном случају утврди да ли постоје елементи прекршаја или кривичног дела.

Када се на основу прикупљених обавештења и обезбеђених доказа утврди да постоје основи сумње да је одређено лице учинило неко од кривичних дела против полне слободе или другим кривичним делима са елементима занемаривања и/или насиља на штету малолетног лица, полиција о томе, без одлагања, обавештава јавног тужиоца и подноси му кривичну пријаву или извештај.

Истовремено, о овом случају злостављања и/или занемаривања малолетног лица, полиција одмах обавештава и надлежни орган старатељства - координатора у процесу заштите. Предузимање даљих мера и радњи из надлежности полиције врши се по захтеву јавног тужиоца, а након достављања извештаја или кривичне пријаве од стране полицијских службеника.

Све мере и радње које предузимају полицијски службеници након обавештавања надлежног тужиоца о конкретној пријави, предузимају по усменом налогу надлежног тужиоца.

Када се утврди да су извршење кривичног дела или прекршаја са елементима насиља, живот и здравље детета непосредно угрожени или могу бити озбиљно угрожени, полиција је дужна да одмах осигура безбедност детета, а против учиниоца таквог кривичног дела или прекршаја, уколико су испуњени законски услови, примени меру полицијског хапшења или задржавања.

Полицијски службеник из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица обавља разговор са малолетним лицима искључиво у присуству њихових родитеља/старатеља, усвојитеља или стручног радника ЦСР.

Здравствени радници у домовима здравља свако насиље евидентирају у здравствени картон, бележећи све податке о повредама и психичким сметњама, детаљно и разумљиво описују опис повреда са подацима о њиховом пореклу и починиоцу.

У случају да се покрене судски поступак, тужилаштво по службеној дужности треба да тражи од медицинске установе здравствени картон са констатацијом степена повреде.

8. Надлежност потписника Протокола и координација рада при процени ризика угрожености детета жртве - насиља

Стручњак Пријемне канцеларије Центра за социјални рад одмах по сазнању или по пријему обавештења о постојању насиља над дететом, процениће степен угрожености жртве и у случају високог ризика по њену безбедност о томе хитно обавести Полицијску управу, при чему ће сачинити писмено обавештење у којем ће навести све потребне и расположиве податке, обавестити руководиоца службе који ће одредити водитеља случаја.

Организација/установа/институција која је поднела пријаву Центру за социјални рад ће доставити податке о детету, ситуацији, опису ситуације, начину сазнања и извршеним мерама у установи, као и потенцијалним сумњама на степен ризика за поновно насиље које поседује у својој службеној евиденцији.

Наведени подаци биће достављени најкасније у року од 48 часова на адресу Центра за социјални рад, хитном поштом, мејлом, поштом или телефоном.

Ако расположиви подаци указују на могућност постојања ситуације занемаривања, злостављања или насиља над дететом и ако се пријава процени као основана, случај ће бити отворен.

У свим поступцима који се воде пред Центром за социјални рад, водитељ случаја је дужан да утврди евентуално постојање насиља.

Водитељ случаја ће одмах започети са другим активностима усмереним према помоћи жртви у оквиру надлежности Центра за социјални рад, при чему ће:

- успоставити контакт са жртвом и у зависности од процене пријемног радника (неодложно – најдуже у року од 24 сата; хитно – најдаље у року од три дана /72 сата или у оквиру редовног поступања - најдаље пет радних дана по пријему).
- упознати жртву о правима, са посебним фокусом на право детета на заштиту од сваког облика насиља, занемаривања и злостављања, о овлашћењима које има

Центар и о мерама које ће бити предузете у даљем поступку;

- обавити разговор са насилником у циљу заустављања његовог насилног понашања, суочавања истог са одговорношћу за почињено насиље, упознати га са законским прописима;
- омогућити жртви да без страха и неометано изнесе све чињенице о насиљу, успоставити поверење код жртве;
- прикупити информације од жртве, ширег окружења и релевантних, образовно-васпитних установа, предшколске установе, Дома здравља, Опште болнице и успоставити сталну размену информација са другим институцијама, установама и организацијама;
- проценити ризик у односу на расположиве податке из других установа и заједно са жртвом сачинити план заштите;
- након прикупљених информација, сачињава извештај у којем се наводи ко су жртве насиља, а ко насилник, који су облици насиља, колико насиље траје, постојање посебних психо-социјалних разлика, карактеристике детета, као и окружења.

Дом здравља Пожаревац ће у својим амбулантама и диспанзерима обезбедити хитан преглед деце - жртва насиља. Деца -жртве насиља, припадају групи пацијената која имају приоритет у пријему и здравственом збрињавању, те ће бити ургентно примљена приликом доласка. Ординирајући лекар ће у здравствени картон унети детаљан опис повреда, како би он касније послужио за сачињавање извештаја. По процени лекара, жртва може бити даље упућена на специјалистичке прегледе и упутом ће тражити хитан пријем. Дете жртва насиља, биће примљена на лекарски преглед и у случају да код себе нема потпуни личну документацију - личну карту и/или здравствену књижицу.

Служба ће обезбедити да се један примерак извештаја лекара достави амбуланти у којој жртва има отворен здравствени картон.

Центар ће, када се процени да су живот и здравље детета непосредно угрожени, предузети мере неодложне интервенције чији је циљ осигуравање безбедности детета.

Стручњак Центра - водитељ случаја ће организовати хитне консултације тима Центра, представника полиције, особе од поверења и друге стручњаке који су укључени у рад са дететом или породицом. У случају да се дете мора издвојити из природне или хранитељске породице, односно установе, ЦСР обезбеђује асистенцију полиције.

Водитељ случаја из Центра ће у ситуацијама постојања тешких физичких повреда, сексуалног злостављања, када је потребно осигурати безбедност жртве, прикупити доказе за судско процесуирање, спровести почетну и усмерену процену, а по потреби сазвати Конференцију случаја.

Ради планирања и мера заштите детета - жртве насиља, Центар за социјални рад, Здравствени центар, Полицијска управа и Школска управа по потреби могу сазвати и организовати Конференцију случаја представника свих релевантних институција. Конференција случаја може да се сазове и на предлог представника других система институција и установа, потписника Протокола. Позвани представници сектора заштите дужни су да се активно укључе у рад Конференције и у рад на сачињавању плана заштите детета - жртве насиља. Стручњаци ће у складу са дефинисаним планом заштите предузети мере заштите, свако из своје надлежности.

Стручњаци из сектора заштите, потписника Протокола, ће преузети пружање детету

оних услуга за које поседују стручне потенцијале и ресурсе. О пруженим услугама ће сачинити писани извештај у утврђеним роковима и учествовати у даљим састанцима.

Стручњак Центра - водитељ случаја, координира активностима везаним за спровођење плана заштите, заказивање састанака и редовно обавештава представнике других система о предузетим корацима и напретку случаја, а у скалду са методологијом рада и законским оквирима.

9. Надлежност потписника Протокола и координација рада на прикупљању доказа за судско процесуирање насиља

Законска могућност покретања поступка пред судом за забрану личних контаката, или регулисања личних контаката у контролисаним условима, или мера забрана узнемиравања или приближавања предвиђена је у случају насиља, грубог занемаривања или злостављања које чини родитељ, који не живи у домаћинству са дететом.

У случајевима када су детету угрожени живот, здравље и безбедност у породици, ЦСР ће по службеној дужности, уз асистенцију полиције, спровести неодложну интервенцију како би се осигурала безбедност детета.

Уколико је дете у стању да исказе своје мишљење, треба затражити мишљење детета и проценити његов најбољи интерес.

ЦСР ће на захтев Суда доставити извештај о целисходности доношења мера заштите од насиља у породици у предвиђеном року.

Лекари Дома здравља ће детаљно описати физичке повреде жртве насиља у породици. По процени, упутиће жртву на специјалистичке прегледе ради медицинског збрињавања, али и ради добијања валидног уверења о претрпљеним повредама за потребе судских процеса.

Лекар ће поучити и упутити жртву психологу или психијатру ради процене утицаја злостављања на ментално функционисање и ментално здравље.

ЦСР ће на захтев суда доставити извештај о целисходности доношења мера заштите од насиља у породици у законом прописаном року. У циљу давања траженог мишљења, затражиће од свих релевантних актера податке о којима они воде службену евиденцију.

Наведене установе/организације, ће због нарочите хитности у поступању прописане Породичним законом, доставити тражене податке у року од 24 до 48 сати.

10. ИНТЕРСЕКТОРСКИ - ГРАДСКИ ТИМ

Протокол о међусекторској сарадњи предвиђа формирање **Интерсекторског-градског тима за превенцију и заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања**. Њега чине делегирани представници потписника Протокола, који су задужени за спровођење истог.

Центар за социјални рад је координатор Градског тима за заштиту деце од насиља. Задужен је за планирање, реализацију и евалуацију Протоколом дефинисаних облика сарадње.

Центар за социјални рад, као координатор Градског тима за заштиту деце од насиља, ће сачинити контакт листу потписника Протокола (адреса, број телефона, факс,

мејл) за ефикаснију размену информација и сарадњу предвиђену Протоколом.

Контакт листа ће бити доступна свим потписницима Протокола. Њено ажурирање ће спровести периодично координатор Градског тима и такву достављати потписницима.

Градски тим одржава редовне састанке ради квалитетне сарадње у превенцији и заштити деце од насиља и доприносу ефикаснијој примени Протокола, даљем отклањању нејасноћа у координацији и доприносу оптималног функционисања.

Састанци Интерсекторског тима се одржавају у просторијама Градске управе, Центра за социјални рад у Пожаревцу, или на договорено место и то квартално - 4 пута годишње, последње седмице у следећим месецима: март, јун, септембар, децембар. Састанци ће се, по потреби, организовати и чешће, на иницијативу било ког потписника споразума. Позив на састанак се шаље благовремено, минимално 7 дана пре датума одржавања (поштом, електронски, факс).

11. Прелазне и завршне одредбе

Сви потписници Протокола, сектори заштите на локалном нивоу који учествују у превенцији, откривању и сузбијању насиља и пружању помоћи и заштити деце од насиља, злостављања и занемаривања, прихватају одговорност и обавезе за рад и поступање по Протоколу.

Потписници Протокола ће садржајем Протокола, као механизмом заштите, упознати циљне групе са којима раде (децу, родитеље, професионалце, јавност).

Потписници Протокола информишу запослене и циљну групу са којом раде о Протоколу кроз: директни контакт, постављањем на свој сајт, огласне табле и друге прилагођене начине намењене за информисање.

Протокол је изграђен на темељу важећих прописа, те је у случају измене и допуне закона свака установа/организација обавезна да изради предлог измене Протокола, у складу са својим надлежностима, у року од 30 дана од дана подношења измене закона.

Сваки потписник Протокола ће одредити особу за контакт са сарадницима у другим установама/организацијама/органима у примени овог протокола (члан Градског тима), у циљу превазилажења организационих и техничких проблема.

Потписници Протокола ће о његовом спровођењу извештавати јавност, водећи рачуна о заштити података о личности, посебно личности детета.

Овај Протокол је отворен за приступање и других установа и организација које прихватају утврђене принципе и циљеве деловања.

Потписници Протокола

1. _____
Град Пожаревац

2. _____
Центар за социјални рад

3. _____
Дом здравља Пожаревац

4. _____
Полицијска управа у Пожаревцу

5. _____
Основни суд у Пожаревцу

6. _____
Основно јавно тужилаштво

7. _____
Више јавно тужилаштво

8. _____
Предшколска установа у Пожаревцу

9. _____
ОШ „Милош Савић“

10. _____
ОШ „Десанка Максимовић“

11. _____
ОШ „Доситеј Обрадовић“

12. _____
ОШ „Свети Сава“

13. _____
ОШ „Краљ Александар I“

14. _____
ОШ „Вук Караџић“

15. _____
ОШ „Јован Цвијић“

16. _____
ОШ „Б. Д. Козица“

17. _____
Пожаревачка гимназија

18. _____
Медицинска школа

19. _____
Економско-трговинска школа

20. _____
Политехничка школа

21. _____
Пољопривредна школа

22. _____
Техничка школа - Костолац

23. _____
Музичка школа „С. Мокрањац“

24. _____
Црвени крст – Пожаревац

25. _____
Пријатељи деце - Пожаревац

26. _____
Друштво учитеља - Пожаревац

27. _____
Удружење грађана „Шанса“

28. _____
Удружење за младе „Urban Stream“

29. _____
Радио Боом 93

30. _____
Реч народа – Пожаревац